

V Bruselu dne 28.1.2014
COM(2014) 29 final

**ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Zpráva o pokroku při zabezpečování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání

(Text s významem pro EHP)

OBSAH

1. ÚVOD .....**Error! Bookmark not defined.**
2. TENDENCE V ZABEZPEČOVÁNÍ KVALITY OD ROKU 2009 **Error! Bookmark not defined.**
  - 2.1. Jakým způsobem napomáhá zabezpečování kvality akademické obci, studentům a dalším zúčastněným stranám v dosažení cílů v oblasti kvality? ...**Error! Bookmark not defined.**
  - 2.2. Jak zabezpečování kvality usnadňuje institucím rozšířit přístup a zaručit, aby studenti získali vysokoškolský diplom? .....**Error! Bookmark not defined.**
  - 2.3. Jak zabezpečování kvality podporuje instituce vysokoškolského vzdělávání při poskytování vysoce kvalitních a relevantních dovedností studentům?..... **Error! Bookmark not defined.**
  - 2.4. Přispívá zabezpečování kvality ke studijní mobilitě a internacionalizaci? ..... **Error! Bookmark not defined.**
3. ZÁVĚRY – PODPORA EU PRO ZVYŠOVÁNÍ KVALITY VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ .....**Error! Bookmark not defined.**

ZPRÁVA KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o pokroku při zabezpečování kvality v oblasti vysokoškolského vzdělávání

(Text s významem pro EHP)

1. Úvod

Evropské vysokoškolské vzdělávání čelí velkým výzvám. Evropská Komise na tyto výzvy upozornila v souboru nedávno zveřejněných strategických dokumentů – jedná se o výrazný nárůst počtu studentů, zlepšení kvality a užší spojení výuky a učení s širšími potřebami společnosti a trhu práce¹; přizpůsobení se globalizaci a výraznému nárůstu vysokoškoláků a vysokoškolských institucí po celém světě, zpochybnění postavení Evropy jakožto světové jedničky ve vzdělávání²; a zlepšení a rozšíření poskytování vysokoškolského vzdělávání zapojením nových technologií, jako je hromadný otevřený on-line kurz (MOOC) a virtuální či kombinované studium³. Výzkum dovedností dospělých organizace PIAAC⁴ poukázal na rozdíly v míře dovedností absolventů v různých zemích. Abychom se mohli s těmito výzvami vypořádat, je třeba v první řadě udržet a zvyšovat kvalitu vysokoškolského vzdělávání, rozvíjet modernizované instituce vysokoškolského vzdělávání, díky nimž lidé získávají dovednosti na vysoké úrovni a posilují hospodářský a sociální rozvoj, a napomáhat tak dosažení cílů strategie Evropa 2020, pokud jde o lepší pracovní místa a silnější růst.

Největší odpovědnost za kvalitu nabízených služeb (stanovování, sledování a obnovování cílů v oblasti kvality prostřednictvím „interního“ zabezpečování kvality) nesou právě instituce vysokoškolského vzdělávání. Jsou podporovány externími agenturami zajišťujícími kvalitu, které posuzují normy kvality, a to hodnocením institucí, akreditací programů či srovnáváním výsledků s jinými vysokoškolskými institucemi („externí“ zabezpečování kvality). Veřejné orgány však mají povinnost zajistit, aby kvalita jednotlivých institucí a jejich systému vysokoškolského vzdělávání jakožto celku odpovídala jejich účelu. Důvěru v tyto systémy posiluje rámec spolupráce a vnitrostátních a evropských nástrojů. Mechanismy zabezpečování kvality jsou proto zásadní podporou institucím a tvůrcům politik při provádění úspěšné reformy.

Tato zpráva následuje po první zprávě vydané v roce 2009⁵, která byla vypracována v reakci na výzvu Evropského parlamentu a Rady v roce 2006, aby Komise podala zprávu o pokroku v zabezpečování kvality⁶. Zjištění ve zprávě z roku 2009 ukazují, že pro zlepšení kvality je nutné zvýšit účinnost zabezpečování kvality a jeho transparentnost pro uživatele; propojit ji se širšími prioritami ve vzdělávání a rozvinout přeshraniční spolupráci – a čerpat při tom ze široké škály zdrojů. Na základě uvedených zjištění tato zpráva potvrzuje, že zabezpečování kvality může v podpoře reformy na systémové a institucionální rovině plnit aktivnější úlohu, a navrhuje, aby EU přijala opatření na podporu těchto institucí a členských států.

¹ KOM(2011) 567 v konečném znění.

² COM(2013) 499 final.

³ COM(2013) 654 final.

⁴ OECD Skills Outlook 2013. First Results from the Survey of Adult Skills. (Výhled OECD pro oblast dovedností 2013, OECD: První výsledky mezinárodního výzkumu dospělých.) http://skills.oecd.org/documents/OECD_Skills_Outlook_2013.pdf

⁵ KOM(2009) 487 v konečném znění.

⁶ Doporučení č. 2006/143/ES ze dne 15. února 2006 (Úř. věst. L 64, 4.3.2006).

Zabezpečování kvality je často vnímáno tak, že se zaměřuje spíše na postup než na obsah. Stále však v sobě skýtá nevyužitý potenciál podporovat instituce při dosahování jejich cílů. Zabezpečování kvality, jež je přizpůsobeno vizím a prioritám jednotlivých institucí vysokoškolského vzdělávání, povede k jejich větší rozmanitosti a širšímu zaměření a posílí širší zapojení zúčastněných stran a jejich odpovědnost, čímž se výsledky systematicky promítnou zpět do postupu strategického rozhodování s důrazem na neustálé zlepšování. A dochází ke změnám. Pravomoci některých agentur zajišťujících kvalitu jsou rozšiřovány s cílem přezkoumat širší cíle vysokoškolského vzdělávání, jako je otevřenější přístup, celoživotní učení, internacionalizace a další.⁷ V některých případech jsou přezkumem kvality podmíněny rovněž doktorské studium⁸ a strategie lidských zdrojů⁹. V externím zabezpečování kvality v současné době probíhá přechod od tradičního zaměření na akreditaci individuálních programů nabízených institucemi k hodnocení instituce jako celku. Velká většina (69 %) systémů zabezpečování kvality se nyní zaměřuje na kombinaci hodnocení institucí a akreditace programů a rostoucí menšina se přesunula k výlučnému hodnocení institucí¹⁰. Pro budoucí směřování zabezpečování kvality je toto slibné – hodnocení institucí posiluje postavení akademických pracovníků a vysokoškolských institucí při vytváření studijních plánů a zabezpečování jejich kvality a zároveň jim umožňuje vyhnout se formální externí akreditaci každého jednotlivého programu a rychle se přizpůsobit měnícím se potřebám trhu práce a změnám ve složení populace studentů.

2. TENDENCE V ZABEZPEČOVÁNÍ KVALITY OD ROKU 2009

2.1. Jakým způsobem napomáhá zabezpečování kvality akademické obci, studentům a dalším zúčastněným stranám v dosažení cílů v oblasti kvality?

Velká většina vysokoškolských institucí zavedla explicitní struktury a postupy zabezpečování kvality (v průzkumu z roku 2010 neexistovalo prohlášení o politice v oblasti kvality pouze u 5 % institucí)¹¹. Strategii pro neustálé zlepšování kvality má nyní více než 75 % vysokoškolských institucí a v CZ, DK, ES, IT, FI, LU a NL jejich počet dosahuje 100 %¹². Instituce však zápasí s tím, jak se odpoutat od orientace na samotný postup a vytvořit skutečnou kulturu neustálého zlepšování kvality¹³. Nelehký úkol tedy i nadále spočívá v navržení takového zabezpečování kvality, které povede k neustálému podávání zpětné vazby ohledně strategické orientace instituce s jasně určenou zodpovědností na všech úrovních¹⁴.

⁷ Rauhvargers, Andrejs, (2012): Report by the EHEA Working Group on Recognition (Zpráva pracovní skupiny Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání o uznávání kvalifikaci), s. 23. Dostupné online na: <http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Recognition%20WG%20Report.pdf>

⁸ http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/Salzburg_II_Recommendations.sflb.ashx
⁹ http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/research_policies/Principles_for_Innovative_Doctoral_Training.pdf

⁹ <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/strategy4Researcher>

¹⁰ EACEA (2012): The European Higher Education Area in 2012: Bologna Process Implementation Report (Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání v roce 2012: zpráva o provádění boloňského procesu), s. 60.

<http://www.ehea.info/Uploads/%281%29/Bologna%20Process%20Implementation%20Report.pdf>

¹¹ Loukkola, Tia; Zhang, Thérèse (2010): Examining Quality Culture (Zkoumání kultury kvality): Část 1. EUA. Brusel, s. 33. http://www.eua.be/pubs/Examining_Quality_Culture_Part_1.pdf

¹² EACEA, op. cit., s. 68.

¹³ IBAR (2012): Identifying Barriers in Promoting the ESG for Quality Assurance at Institutional Level. Work Package 8. (Určování překážek při prosazování evropských norem a hlavních směrů na institucionální úrovni. Pracovní balíček č. 8), s. 4. <http://www.ibar-llp.eu/assets/files/wp8/WP8%20Cross-country%20comparative%20study.pdf>

¹⁴ Ibid, s. 38.

Zapojení studentů do posilování kvality se podle průzkumu QUEST zlepšuje, přičemž možnost účastnit se hodnocení studentů má okolo 85 % studentů a mnoho z nich se domnívá, že právě jejich hodnocení ovlivňuje kvalitu vzdělávání¹⁵. V roce 2012 byli studenti „vysoce zapojeni“ do zabezpečování kvality či v této oblasti představovali „rovné partnery“ v 17 zemích v porovnání s 9 zeměmi v roce 2009. Jejich zapojení se však liší nejen napříč vnitrostátními systémy, ale i v uvnitř jednotlivých zemí a v mnoha vysokoškolských institucích se omezuje pouze na formální účast a pozorování.¹⁶

V mnoha zemích je zaveden formální požadavek, aby se na externím zabezpečování kvality podíleli i zaměstnavatelé (BE – frankofonní část, BG, CZ, DE, DK, EE, EL, FR, IT, LT, LV, PT, UK – Skotsko)¹⁷. Není však rozšířené, aby byli aktivně zapojeni do zlepšování kvality například při provádění auditů institucí; zaměstnavatelé se podílejí na externím průzkumu pouze v BE (frankofonní část), DE, EL, FI, LV (u profesních programů), LT a UK (v závislosti na instituci)¹⁸.

Rovněž je pravděpodobnější, že externí zúčastněné strany jsou zapojeny spíše na úrovni sdílení informací než jako aktivní partneři v interním zabezpečování kvality, které provádí sama instituce.

Zveřejňování výsledků zabezpečování kvality podněcuje zvyšování kvality a pomáhá vytvářet důvěru a transparentnost, nicméně tendence zveřejňovat pouze pozitivní hodnocení věci neprospívá (BE – vlámská část, CY, CZ, ES, FR, HR, LT, MT, PL, UK). Kritické zprávy zveřejňuje více než jedna čtvrtina institucí pouze ve 12 případech (BE – německojazyčná část, BE – frankofonní část, DK, EE, FI, HR, IE, IT, LU, LV, PT, SK).¹⁹ Informace jsou často podávány v obtížně srozumitelné podobě či jsou hůře dostupné, což snižuje jejich hodnotu.²⁰

Na evropské úrovni napomohly evropské normy a hlavní směry vypracované v roce 2005 sbližování v oblasti zabezpečování kvality v jednotlivých zemích a agenturám zajišťujícím kvalitu poskytly rámec pro vzájemnou spolupráci. Nicméně jejich současná obecná povaha způsobuje, že jsou chápány a uplatňovány různými způsoby a nerovnoměrně. Jejich rozšíření a dopad tak na institucionální rovině zůstávají i nadále omezené. Podle průzkumu sdružení EURASHE považuje evropské normy a hlavní směry za užitečné pro akademické pracovníky pouze 12 % respondentů a pouze 10 % respondentů je považuje za užitečné pro studenty, absolventy či zaměstnavatele²¹. Mnoho vysokoškolských institucí je toho názoru, že ačkoli existují obecné rámce, chybí zde praktické poradenství ohledně toho, jak docílit silné kultury

¹⁵ Jungblut, Jens; Vukasovic, Martina (2013): QUEST FOR QUALITY FOR STUDENTS - Survey on Students' perspectives. (HLEDÁNÍ KVALITY PRO STUDENTY – Průzkum vyhlídek studentů). ESU. Brusel, s. 68. <http://www.esu-online.org/resourcehandler/30010f4b-c7a9-4827-93a5-84aaaa91709/>

¹⁶ Bischof, Lukas; Gajowniczek, Joanna; Maikämper, Moritz (2013): Study to Prepare the Report on Progress in the Development of Quality Assurance Systems in the Various Member States and on Cooperation Activities at European Level (Studie pro vypracování zprávy o pokroku v rozvoji systémů zabezpečování kvality v různých členských státech a o činnosti v oblasti spolupráce na evropské úrovni), s. 27.

¹⁷ *Modernisation of Higher Education in Europe: access, retention and employability (Modernizace vysokoškolského vzdělávání v Evropě: přístup, udržení studentů a zaměstnanost)* – Výzkum sítě Eurydice, který bude zveřejněn v prvním semestru roku 2014. V BE – německojazyčné části a IS jsou zaměstnavatelé zapojeni do externího zabezpečování kvality, aniž by pro to existovaly jakékoli formální požadavky.

¹⁸ Zdrojová data sítě Eurydice pro zprávu o provádění boloňského procesu.

¹⁹ EACEA, op. cit., s. 69.

²⁰ Bischof et al., op. cit., s. 39. Vercruyssen, Proteasa, 2012.

²¹ ENQA (2011): MAPPING THE IMPLEMENTATION AND APPLICATION OF THE ESG (MAP-ESG PROJECT) (MAPOVÁNÍ PROVÁDĚNÍ A UPLATŇOVÁNÍ EVROPSKÝCH NOREM A HLAVNÍCH SMĚRŮ, (PROJEKT MAP-ESG)). ENQA. Brusel, s. 56. http://www.enqa.eu/files/op_17_web.pdf

kvality²². Studenti o nich z velké části nevědí (59,7 % z nich uvedlo, že o nich neví vůbec, a 23,9 % o nich má velmi omezené informace)²³. Na základě požadavku vzneseného na ministerské konferenci v Bukurešti v roce 2012 v současné době probíhá přezkum evropských norem a hlavních směrů s cílem zlepšit jejich jasnost, proveditelnost, užitečnost a působnost²⁴. Přezkum je příležitostí, jak posílit reakci institucí na výzvy, jako je širší účast, snížení počtu osob, které předčasně opustí vzdělávací systém, zvýšení uplatnitelnosti na trhu práce a jiné, a zaručit, že zabezpečování kvality podporuje rozvoj silné kultury kvality a skutečného zapojení akademické obce.

2.2. Jak zabezpečování kvality usnadňuje institucím rozšířit přístup a zaručit, aby studenti získali vysokoškolský diplom?

Evropa potřebuje přilákat k vysokoškolskému vzdělávání širší vrstvy z celé společnosti, díky čemuž bude možné dosáhnout cílů strategie Evropa 2020 a vnitrostátních cílů zvýšení počtu absolventů, a získat tak chybějící dovednosti. Zabezpečování kvality musí instituce podporovat v přezkumu a zlepšování kvality a dopadu jejich politik při přijímání studentů a způsobu, jakým tyto politiky ovlivňují rozšiřování přístupu. Prvotní průzkum však přináší málo empirických poznatků o tom, že agentury zajišťující kvalitu podporují instituce v rozšiřování přístupu prostřednictvím inovativnějších přístupů k přijímání studentů, například uznáváním předchozího vzdělání, možností, aby studenti dokládali a převáděli kredity z jiných programů, které předčasně opustili, či rozvojem přístupu z odborného vzdělávání a přípravy a z jiných pododvětví vzdělávání²⁵.

Kvalita strategií institucí vysokoškolského vzdělávání pro předcházení předčasnému opuštění instituce²⁶ a podpora studentů, aby vytrvali ve studiu, s ukazateli či cíli měření pokroku ovlivňuje šance studentů na úspěšné ukončení vzdělání. Zapojení studentů do návrhů programu a vytváření studijních plánů může vést k jejich lepším výsledkům. Tento přístup však uplatňuje pouze polovina institucí vysokoškolského vzdělávání a jen 40 % z nich využívá k měření studijní zátěže průzkumy mezi studenty.²⁷ Systémy, které sledují pokrok studentů (v BE – vlámská část, DK, DE, IE a UK), mohou určit rizikové prvky a zaměřit se na kroky zlepšující studijní úspěchy. Sledování cílů dokončení studia, které provádí polovina systémů zabezpečování kvality v EU (BE – německojazyčná část, BE – frankofonní část, BE – vlámská část, EE, EL, FI, IT, LT, HU, PT, SI, IS, LI, NO), či závislost financování na míře ukončení studia, již využívá menší počet zemí (AT, BE – vlámská část, CZ, DK, I, DE, IT, NL, SE, UK – Skotsko)²⁸, podněcuje instituce vysokoškolského vzdělávání sledovat a zlepšit svou úspěšnost při předcházení předčasnému opuštění vzdělávání.

V současné době pravidelně hodnotí své podpůrné služby studentům na 40 % institucí vysokoškolského vzdělávání²⁹. Téměř všechny tyto instituce poskytují podporu vzdělávání

²² IBAR (2012): Pracovní balíček č. 5, s. 12.

<http://www.ibar-llp.eu/assets/files/wp5/WP5%20Cross-country%20comparative%20study.pdf>

²³ Jungblut, Vukasovic, op. cit., s. 67.

²⁴ Ministerská konference Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání (2012): Sdělení z Bukurešti, s. 2. Přezkum provedený organizacemi zúčastněných stran (ENQA; ESU; EUA; EURASHE, Education international; EQAR; Business Europe) má být schválen ministry v roce 2015. Eurydice, op. cit.

²⁶ Podle údajů OECD z roku 2011 vysokoškolský diplom získá 68,4 % studentů

²⁷ Loukkala, Zhang, op. cit., s. 11, 30.

²⁸ EACEA, op. cit., s. 51.

²⁹ Sursock, André; Smidt, Hanne (2010): Trends 2010: A decade of change in European Higher Education. (Trendy v roce 2010: Desetiletí změn v evropském vysokoškolském vzdělávání.) EUA. Brusel, s. 86.

http://www.eua.be/typo3conf/ext/bzb_securelink/pushFile.php?cuid=2756&file=fileadmin/user_upload/files/Publications/Trends_2010.pdf

v podobě lektorů, poradců, odborného vedení a poradenství, ale pouze polovina z nich hodnotí kvalitu jejich práce. Podobný model můžeme pozorovat i u podpory knihoven, výpočetní techniky či laboratoří.

2.3. Jak zabezpečování kvality podporuje instituce vysokoškolského vzdělávání při poskytování vysoce kvalitních a relevantních dovedností studentům?

Jednou z nejnáročnějších reforem v poslední době je přechod k výuce zaměřené na studenty. Zatímco většina institucí vysokoškolského vzdělávání definuje studijní programy na základě zamýšlených výsledků učení pro studenty, i nadále před námi stojí úkol začlenit výsledky učení do výuky, učení a hodnocení. Zabezpečování kvality může instituce vysokoškolského vzdělávání podnítit k tomu, aby akademickým pracovníkům při plnění tohoto úkolu poskytovaly podporu (např. povinné školení akademických pracovníků v oblasti využívání výsledků učení poskytnuté AT, BE – frankofonní částí, CZ, IE, LV, RO, UK)³⁰. Využití zabezpečování kvality při navrhování programů může akademickým pracovníkům napomáhat při navrhování a hodnocení studijních programů na základě jasných a relevantních výsledků a udělovat kredity soudržným způsobem. K tomu však většinou při externí akreditaci programu nedochází.³¹ Zajištěním náležitého použití dalších nástrojů transparentnosti založených na výsledcích učení (rámce kvalifikací, evropského systému přenosu a akumulace kreditů (ECTS), dodatku k diplomu) může zabezpečování kvality poskytnout podporu výsledkům učení fungujícím jako stavební kameny při poskytování vysokoškolského vzdělání, a navíc tak podpořit i lepší uznávání akademických kvalifikací z jiných zemí³².

Většina institucí vysokoškolského vzdělávání pro hodnocení a rozvíjení pedagogických dovedností a kvalifikací sice zabezpečování kvality využívá, stále je však v rámci akademické podpory oproti výuce ve větší míře prosazována výzkumná činnost a povinnou odbornou přípravu poskytuje učitelům pouze jedna čtvrtina institucí vysokoškolského vzdělávání³³. Zabezpečování kvality může podporovat rozvoj vnitrostátních a institucionálních strategií, jež prosazují odbornou přípravu zaměstnanců, uznávají pedagogické dovednosti při budování kariéry, prosazují ocenění za výuku a zapojení doktorandů do výuky na nižších stupních, využívají zpětnou vazbu studentů a podněcují k získávání mezinárodních zkušeností³⁴.

Nové způsoby poskytování vzdělání, jako je kombinované studium či hromadné otevřené on-line kurzy (MOOC), jsou s to změnit způsob, jakým je vzdělávání poskytováno. Rámce a instituce zabezpečování kvality musí být flexibilní, aby bylo možné podporovat instituce při přijímání různých způsobů inovativního zajišťování výuky, přizpůsobování jejich konceptů kvality a rozvíjení nových ukazatelů, díky nimž bude možné tyto změny provést. Hodnocení institucí by mělo institucím napomoci při plánování a rozdělování zdrojů na rozvoj jejich nových metod, zvyšování jejich atraktivity, rozvoji nízkých služeb či oslovování studentů mimo formální vzdělávání. Některé země (ES, IT, NO) v současné době zkoumají možnosti subjektů zajišťujících kvalitu, pokud jde o hodnocení kurzů MOOC.

Pro mnoho institucí je obtížné systematicky zapojit zaměstnavatele do navrhování a zajišťování studijních programů – například pokud jde o to, aby stáže vedly k jasným výsledkům učení. Zabezpečování kvality může instituce podpořit v tom, aby do navrhování učení se prací, jež vychází z relevantních výsledků učení a metod hodnocení, zapojily zaměstnavatele. V některých zemích (BE – frankofonní část, BG, DK, EE, AT, NO, CH)

³⁰ EACEA, op. cit., s. 51.

³¹ Ibid, s. 51.

³² Srovnej Sdělení z Bukurešti, s. 4.

³³ Loukkala, Zhang, op. cit., s. 34.

³⁴ Report of the High Level Group on Modernisation of Higher Education. (Zpráva skupiny na vysoké úrovni o modernizaci vysokoškolského vzdělávání) <http://ec.europa.eu/education/higher-education/modernisation/index.html>

instituce vysokoškolského vzdělávání musejí prokázat, že zaměstnavatele do vytváření programů zapojují³⁵. Tento cíl lze podpořit a současně napomoci k vytvoření flexibilnějších způsobů učení i systematictější spoluprací institucí vysokoškolského vzdělávání a agentur zajišťujících kvalitu s institucemi odborného vzdělávání a přípravy.

Je třeba zajistit, aby absolventi měli pro pracovní trh ty správné dovednosti, a omezit nesoulad těchto dovedností a potřeb trhu – zabezpečování kvality tak lze využít i při dokládání skutečnosti, že studijní programy odpovídají potřebám trhu práce. V BG, CZ, IT, AT a SI je možné po institucích vysokoškolského vzdělávání vyžadovat, aby prokázaly, že jejich studijní programy jsou reakcí na stávající poptávku³⁶. Zabezpečování kvality také může instituce vysokoškolského vzdělávání podpořit při využití informací o kariérních možnostech absolventů při návrhu a zajišťování studijních programů – například závislostí financování (CZ, IT, SL, UK) či (obnovení nebo) udělení akreditace (AT, BE – vlámská část, BG, DE, DK, NL) na sledování absolventů³⁷. V několika zemích (například v BG, DK, EE, IE, EL, FR, IT, LV, LT, HU) instituce vysokoškolského vzdělávání pravidelně poskytují údaje či prokazují, že sledují zaměstnanost absolventů.³⁸

Navzdory těmto zjištěním však celkově jen málo institucí své absolventy sleduje či mezi nimi provádí průzkumy s cílem zlepšit vzdělávací programy a uplatnitelnost absolventů na trhu práce³⁹. Jsou to ty instituce, které si jsou vědomy celé řady výhod – rozvoj systematictějšího přístupu k zabezpečování kvality, posilování odpovědnosti, aktivní přispění k Evropě znalostí a užší propojení se zúčastněnými stranami⁴⁰.

2.4. Přispívá zabezpečování kvality ke studijní mobilitě a internacionalizaci?

Rostoucí mezinárodní spolupráce ve vysokoškolském vzdělávání vedla ke vzájemnému tlaku institucí na to, aby vypracovaly silné zabezpečování kvality, a instituce vysokoškolského vzdělávání, jež mají v úmyslu rozvíjet svůj mezinárodní profil, chtějí mít možnost doložit své normy kvality jakožto předpoklad pro budování důvěry, o niž se opírá mezinárodní partnerství⁴¹. Studenti si při rozhodování o studiu cení známých norem kvality, které jim zajistí, že se vyhnou poskytovatelům nekvalitních služeb a institucím, jež bez oprávnění nabízejí či akreditují falešné či nekvalitní tituly. Závazek k zabezpečování kvality dále může napomoci snížit obavy ohledně kvality zahraničních titulů (na které poukázal mimo jiné i průzkum sdružení PIAAC), jež mohou bránit uznávání těchto diplomů a mobilitě studentů.

Spolupráci na evropské úrovni v oblasti zabezpečování kvality posilují Evropské sdružení pro zabezpečení kvality ve vysokoškolském vzdělávání (ENQA) a Evropský registr zabezpečování kvality (EQAR). Díky členství v ENQA se přibližně u dvou třetin agentur zajišťujících kvalitu v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (přičemž v roce 2009 to bylo zhruba u poloviny z nich)⁴² uznává, že jejich činnost je v souladu s evropskými normami a hlavními směry. V 10 členských státech EU (CY, EL, IT, LV, LU, MT, PT, SE, SI, SK) však stále není zřízena agentura, jež by byla řádným členem ENQA⁴³.

³⁵ Eurydice, nepublikováno.

³⁶ Ibid.

³⁷ Gaebel, Michael et al (2012): Tracking Learners' and Graduates' Progression Paths (TRACKIT). (Sledování pokroku studentů a absolventů (TRACKIT)). EUA. Brusel, s. 27–28.
http://www.eua.be/Libraries/Publications_homepage_list/EUA_Trackit_web.sflb.ashx

³⁸ Eurydice, nepublikováno.

³⁹ Gaebel et al., op. cit., s. 26.

⁴⁰ Ibid, s. 44.

⁴¹ Surssock, Smidt, op. cit., s. 21.

⁴² Bischof, op. cit., s. 50.

⁴³ <http://www.enqa.eu/agencies.lasso>, konzultováno dne 4. listopadu 2013 (zahrnuty jsou i malé země, u nichž je možné, že nemají vnitrostátní agenturu zajišťující kvalitu).

Rozrostl se i Evropský registr zabezpečování kvality (při založení v roce 2008 měl 19 vládních členů a v roce 2013 jejich počet dosáhl 32⁴⁴). Registr prosazuje v oblasti externího zabezpečování kvality panevropský přístup, kdy si instituce mohou vybrat jakoukoli agenturu zajišťující kvalitu z jiné země, a tím posiluje evropský rozměr zabezpečování kvality, který zvyšuje kvalitu. Doposud podalo žádost o zapsání do Evropského registru zabezpečování kvality 39 agentur v Evropském prostoru vysokoškolského vzdělávání (84 % ze všech způsobilých agentur zajišťujících kvalitu, u nichž byl proveden přezkum v souvislosti s evropskými normami a hlavními směry) a 35 žádostí již bylo schváleno⁴⁵. Klíčoví uživatelé registru mají nyní větší jistotu, že tento registr napomáhá otevření vnitrostátních systémů zabezpečování kvality zahraničním agenturám (v roce 2012 počet vnitrostátních studentských sdružení dosahoval 60 % oproti 41 % v roce 2009)⁴⁶.

Vnitrostátní ministerstva však raději spolupracují se svými vlastními než se zahraničními agenturami. Ve skutečnosti v současné době působí napříč hranicemi pouze dvě pětiny agentur zajišťujících kvalitu zapsaných v uvedeném registru, a těm navíc působí problémy rozdíly v zabezpečování kvality v členských státech a chybějící společný evropský rozměr zabezpečování kvality. Šest členských států EU (AT, BE – vlámská část, BG, LT, PL, RO) svým institucím vysokoškolského vzdělávání povoluje spolupracovat se zahraničními registrovanými agenturami, pokud jde o pravidelné hodnocení, inspekci či akreditaci. Další dvě země (DE, DK) navíc v oblasti zabezpečování kvality uznávají rozhodnutí všech registrovaných agentur v rejstříku EQAR týkající se společných programů⁴⁷.

Externí zabezpečování kvality a akreditace společných programů jsou tedy dalším nelehkým úkolem, neboť běžně zahrnují vícero vnitrostátních akreditačních postupů. Pro odstranění překážek spolupráce a mobility začaly vlády provádět přezkum vnitrostátních právních předpisů a postupů týkajících se společných studijních programů a diplomů. Ke snížení byrokracie a usnadnění nárůstu společných diplomů může napomoci i současná iniciativa v podobě boloňského procesu, jež má za cíl rozvinout u akreditace společných diplomů evropský přístup. Vedle toho projekty vedené Evropským konsorciem pro akreditace⁴⁸ představují krok směrem ke zjednodušení a vzájemné důvěře.

Rozpočtová omezení způsobila, že pozornost řady agentur zajišťujících kvalitu se soustředila na hlavní činnosti v rámci jejich vnitrostátních systémů.⁴⁹ Vysokoškolské vzdělávání je však čím dál více celosvětově propojeno, a proto je třeba, aby se rozvinulo zabezpečování kvality, a byla tak vybudována důvěra, kterou instituce vysokoškolského vzdělávání potřebují k tomu, aby mohly spolupracovat v mezinárodním měřítku. Jednou z pozitivních změn od roku 2009 je tendence začleňovat mezinárodní odborníky do panelů zabezpečování kvality. ENQA a EQAR mohou hrát při budování důvěry klíčovou roli, a to mimo jiné zapojením ministerstev a dalších zúčastněných stran, shromažďováním údajů o přeshraniční činnosti agentur zajišťujících kvalitu a prosazováním společných norem a přístupů (včetně shromažďování údajů na vnitrostátní úrovni, srovnatelných norem, strategických dokumentů a zpráv).⁵⁰

⁴⁴ Členové vlád zemí EU: AT, BE – vlámská část, BG, HR, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, DE, IE, PT, LV, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SI. <http://www.eqar.eu/association/members.html#c28>

⁴⁵ http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/eqar/information/EQAR_AR12_screen.pdf

⁴⁶ Bischof, op. cit., s. 56.

⁴⁷ Tüek, Colin (2013): EQAR Annual Report 2012 (Výroční zpráva EQAR za rok 2012), s. 15–17. http://www.eqar.eu/fileadmin/documents/eqar/information/EQAR_AR12_print.pdf.

⁴⁸ Ibid. Viz také MULTRA na internetové adrese: <http://www.eaconsortium.net/main/documents/mutual-recognition-agreements>

⁴⁹ Bischof, op. cit., s. 52.

⁵⁰ Projekt řízený ENQA a EQAR, o kterých má být podána zpráva v roce 2014.

Přeshraniční spolupráce v oblasti zabezpečování kvality je klíčová i pro přeshraniční vysokoškolské vzdělávání (franšizy a „pobočky kampusů“, tzv. *branch campuses*). To se sice v Evropě týká jen malého počtu studentů, nicméně tento trend narůstá a opatření pro zabezpečování kvality se v jednotlivých zemích a u různých poskytovatelů podstatně liší. Sledováním kvality služeb poskytovaných v rámci zahraničních poboček institucí vysokoškolského vzdělávání mohou agentury zajišťující kvalitu pomoci zaručit vysoce kvalitní vzdělávání, a zachránit tak pověst systému vysokoškolského vzdělávání a zajistit, že budou i nadále přitažlivé pro nové studenty.

Zvýšená pozornost agentur zajišťujících kvalitu, pokud jde o kvalitu přeshraniční spolupráce s agenturami posilujícími své vlastní mezinárodní vazby, povede k větší důvěryhodnosti, transparentnosti a soudržnosti jejich hodnocení. Pro usnadnění tohoto procesu mohou být agentury zajišťující kvalitu v hostitelské zemi informovány o hodnocení kvality institucí přeshraničního vysokoškolského vzdělávání nacházejících se v jejich zemi, nebo mohou provést společná hodnocení. Dvoustranné dohody, které agenturu zajišťující kvalitu v přijímající zemi pověřují jednáním jménem vysílající agentury zajišťující kvalitu či umožňují agentuře registrované v EQAR hodnotit instituci přeshraničního vysokoškolského vzdělávání, by napomohly reagovat na obavy v oblasti kvality, a navíc by posílily přeshraniční spolupráci a vzájemné učení.

3. ZÁVĚRY – PODPORA EU PRO ZVYŠOVÁNÍ KVALITY VYSOKOŠKOLSKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ

Tato zpráva dokládá, že od roku 2009 došlo k určitému pokroku, zároveň však odhaluje nedostatky, pokud jde o to, jak zabezpečování kvality přispívá k reformování vysokoškolského vzdělávání, jako je rozšiřování přístupu, zlepšování uplatnitelnosti na trhu práce a internacionalizace, či zkvalitňování doktorského studia a strategií v oblasti lidských zdrojů. Pro odstranění těchto nedostatků je třeba, aby se zabezpečování kvality stalo spíše opěrným bodem pro vytváření vnitřní kultury kvality než postupem odškrtnání políček. Je nutné, aby bylo zahrnuto do všech oblastí činnosti institucí a drželo krok se změnami probíhajícími v navrhování a zajišťování vysokoškolského vzdělávání a aby se na vytváření kultury kvality, jež je základem výuky a učení, podílela instituce jako celek.

Občané se navíc stále častěji pohybují mezi systémy – jak pokud jde o tradiční programy formálního vzdělávání na počátku profesní dráhy, tak při získávání nových znalostí a dovedností a jejich rozšiřování v průběhu celého života. Stále více vzdělávacích příležitostí již nezapadá do tradičních klasifikačních režimů. Studentům je čím dál častěji – a je to tak správně – nabízena možnost vytvořit si vlastní program vzdělávání tak, že si vyberou z různých příležitostí v rozmanitých subsystémech a způsobech poskytování vzdělávání, včetně zdrojů vzdělávacích informací poskytovaných prostřednictvím IKT. Je proto nezbytné, aby studenti mohli jejich kvalitě důvěřovat.

Vznik rámců kvalifikace zabezpečujících kvalitu celoživotního učení, které byly důrazně podporovány v evropském rámci kvalifikací, nyní vyzývá ke zvážení odvětvového přístupu k zabezpečování kvality a otázky, zda je možné určit některé základní zásady a pokyny, které by platily pro všechna odvětví a pro všechny kvalifikace. Aby bylo možné na tyto výzvy reagovat, bylo by přínosné projednat zabezpečování kvality vysokoškolského vzdělávání v celkových souvislostech při zohlednění všech nástrojů transparentnosti a zabezpečování kvality. Komise se nyní zabývá možností užší koordinace všech evropských nástrojů transparentnosti a zabezpečování kvality jakožto způsobu, jak dosáhnout úplného evropského prostoru dovedností a kvalifikací. Rozsah zabezpečování kvality by měl být rozšířen, aby zahrnoval širší škálu témat významných pro vysokoškolské vzdělávání.

V této souvislosti Komise plánuje pro zlepšení evropské spolupráce v oblasti zabezpečování kvality celoživotního vzdělávání provést následující opatření:

- Konzultace zúčastněných stran ohledně zjištění uvedených v této zprávě a ohledně nutnosti zlepšení soudržnosti zabezpečování kvality v různých dílčích odvětvích vzdělávání a její proveditelnosti, přičemž tato konzultace tvoří součást nadcházející veřejné konzultace směřující k evropskému prostoru dovedností a kvalifikací s cílem usilovat o další synergické účinky a sladění nástrojů EU v oblasti transparentnosti a uznávání kvalifikací⁵¹.
- Zdůraznění potřeby důkladného přezkumu evropských norem a hlavních směrů, který se zaměřuje spíše na zvýšení norem kvality než na procesní přístupy, rozšiřuje jejich působnost na otázky uvedené v této zprávě a je otevřený spolupráci při zabezpečování kvality s dalšími odvětvími v oblasti vzdělávání a odborné přípravy.
- Neustálé zlepšování propojení evropských nástrojů transparentnosti, které podporují zabezpečování kvality, uznávání kvalifikací a mobilitu, mimo jiné i ve svých následných opatřeních v souvislosti s hodnocením evropského rámce kvalifikací, evropského referenčního rámce pro zajišťování kvality a Europassu v roce 2013 prostřednictvím podpory sítě ENIC-NARIC, národních koordinačních center evropského rámce kvalifikací a národních center Europassu, a dále při přezkumu Příručky pro uživatele ECTS.
- Spolupracovat s členskými státy, a podpořit⁵² tak větší množství agentur zajišťujících kvalitu v podání žádosti o registraci do EQAR, a umožnit zahraničním agenturám registrovaným v EQAR působit v jejich systémech vysokoškolského vzdělávání.
- Nadále prosazovat spolupráci v oblasti zabezpečování kvality na mezinárodní úrovni prostřednictvím politického dialogu s klíčovými mezinárodními partnery, která by rovněž tvořila základ pro partnerství s institucemi vysokoškolského vzdělávání po celém světě.

Prostřednictvím programu Erasmus+ bude Evropská unie poskytovat:

- podporu přeshraniční spolupráce v oblasti zabezpečování kvality díky:
  - strategickým partnerstvím a znalostním aliancím, což institucím vysokoškolského vzdělávání umožní vzájemně se od sebe učit při rozvíjení kultur kvality a při prosazování zapojování zaměstnavatelů a nových zúčastněných stran, jako jsou výzkumní pracovníci, zaměstnanci a další;
  - poskytování podpory agenturám zajišťujícím kvalitu a institucím vysokoškolského vzdělávání při vzájemné spolupráci na rozvoji postupů interního zabezpečování kvality, jež mají reagovat na klíčové výzvy a zaručit, že dopad revidovaných evropských norem a hlavních směrů na úrovni institucí bude větší;
  - podpoře mezioborového dialogu s institucemi odborného vzdělávání a přípravy v otázce zabezpečování kvality;
  - sdílení osvědčených postupů, jež mají posílit jednodušší postupy akreditace společných programů prostřednictvím iniciativ podporovaných na evropské úrovni.

⁵¹ COM(2012) 669 final.

⁵² Ve strategickém plánu na období 2013–2017 (Tück, op. cit., s. 25–29) se mimo jiné navrhuje toto provést v rámci přezkumu evropských norem a hlavních směrů.

- podporu reformy vysokoškolského vzdělávání, včetně:
  - iniciativy na podporu reformy vysokoškolského vzdělávání, která se týká i rozvoje kultury kvality prostřednictvím vzájemného učení a přezkumu a studií, nástrojů či manuálů a jiných materiálů zúčastněných stran;
  - inovativních projektů na zvýšení kapacity zabezpečování kvality s cílem podpořit udržitelnou reformu.

Komise vítá důraz, jež řada zemí klade na kvalitu svých systémů vysokoškolského vzdělávání v předložených návrzích dohod o partnerství, jež mají poskytnout rámec výdajů evropských strukturálních a investičních fondů na období let 2014–2020. Je naprosto zásadní, aby tyto závazky vycházely z jasně zaměřených iniciativ v rámci operačních programů, jimiž se budou uvedené dohody provádět, přičemž jasným cílem těchto iniciativ by mělo být posílení opatření na zabezpečování kvality.